

KOOLIÜUENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIÜUENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 8.

9. oktoobril 1935.

2. aastakäik.

Ilmub iga kuu (välja
arvatud juuni ja juuli).

Tellimishind eraldi „Õpetajate Lehest“ 50 s. aastas.

Isetegevusliku kooli tunnuseid.

„Kooliüuenduslasele“ kirjutanud Jyvääskylä koolinõunik

V. Valorinta.

Õpetuskäik algkoolis eeldab palju muudatusi, enne kui võime kõnelda algkoolist kui töökoolist. Selleks kulub pikk ülemineku-aeg, õpetajapõlve vahetuski kuulub sellesse. Õpetusküsimus on ainult osa töökooli-alast, kuid see on tähtis seik, isegi sel määral, et märgist mõõdalööjad näevad töökoolis olulistena ainult õpetamisviise. „Puist formaal-astmete teooriat järgiv õppetegevus ei või tagada“ töökooli poolt taoteldavat tegelikku õppimist ega mõjukat õpetust. Siin peab sündima muudatus. Ettenäitav õpetus ja demonstreeriv ettekanne peab jääma kasvatusteaduse ajalukku. Kui õpilane koolitatakse aktiivseks, siis tuleb õpetus muuta senso-motoorseks, nagu tegevuse psühholoogia käseb: „Õpetaja peab klassi mõjutades tarvitama niipalju kui võimalik aistingmuljeid, sest mõjustus muutub niiviisi täieliseks, ja „nii leiab üksikõpilane mõjustuste rikkalikust hulgast need, mida tema võib säilitada kõige paremini.“ Töö- ja väljendusained tulevad nüüd abiks, nendelt saab töökool mitmesuguseid väljendusvahendeid. Vaatleme neid lühidalt.

1. Keeleline väljendus on suuline ja kirjalik. Hääldeamis- ja kõneharjutused ning jutustamis- ja deklameerimisülesanded põhjenevad sõnalisel väljendusel. Kirjand, töövihus tekstina lisatud kirjutus ja koolikirjavahetus, samuti õpilaste ajaleht tarvitab kirjalikku väljendust.

2. Matemaatiline väljendus on vahend, millega arvutamist, asjade mõõtmist, muusika- ja võimlemisrütmi valitsetakse.

3. Muusikaline väljendus on see, millega inimhääle või instrumentaalseid helisid esitatakse. Küsimusse tuleb laul, mass-deklamatsioon (koorkõne), instrumentaalne kaasmäng, kooliorkester ja ühiseis liikumisharjutusis grammofonimuusika.

4. Motoorne väljendamine avaldub sisemiste kujutluste nähtavakstegemises ja väliselt keha karastuses võimlemisel ning mängudes.

5. Kujutav väljendus, millest mainitagu joonistamist, eriti tahvlile ja töövihku, voolimist, värvide tarvitamist, paberilõikamist ja -rebimist, papp- ja korkainesetööd j. m.

6. Materiaalne käsitöö, nagu nikerdus, õmblus, kudu mine maalimine.

7. Katsete tegemine erilistel riistadel ning loodusõpetuses kasutatavate aparaatide rakendus.

8. Käeline töö, nagu õpetuses tarvitavate materjali korraldamine, liivakasitöö ja 1. ning 2. kooliaasta käsitööd.

9. Looduse eest hoolitsemine, millisena esineb loomakaitse, tegelik aiatöö, põllumajanduslikud ekskursioonid jne.

10. Mõistuslik, kõlblas ja usuline väljendus, millest mainitagu õpitu teisendamist ümberjutustusena ja loovalt, aukartust, meeleshardust, kõneviise, tegusid eeldavat käitumist, valveteenistust jm.

11. Dramaatiline väljendus, eriliste jutustuste sisu ja muude motiivide elavakstegemine žestikulatsiooni, miimika, dialoogi, dramatiseeringu, näidendi jne. kaudu.

Need väljendusvahendid arvestavad kõiki mälu- ja kujutlustüüpe, ja „ni üksikõplane — nagu oli eelpool öeldud — leiab mõjutuste rikkalikust hulgast need mida tema võib säilitada kõige paremini.“ Ja, lisame siia, mille varal ta võib paremini õppida. Kuulmistüübile annab pilte kõne, valjulugemine, deklamatsioon, laul ja mäng. Nägemistüübile annavad mõjutusi pildid, kaardid, tahvlijoonistused, valguspildid, kino, võimlemine, miimika, esemilised õppevahendid ja nendega sooritavavad katsed, töökojatöö, voolimine, paberi- ja kleepimistööd jne. Liikumispilte pakub kõneliigutuste abil toimuv lugemine, laulmine, joonistus, kirjutamine, võimlemine, sport, käsitööd, praktilised kodumajandustööd, valveteenistus, taimede eest hoolitsemine, ehitus- ja talitustööd, katse-

riistadega sooritatavad loodusõpetuse ja keemilised tööd, väljendusliigutused, dialoogid, koolinäitused.

Et meelepärased õhutused, selged sisemised reaktsioonid ja nende vastureaktsioonid on tähtsad õpilase õppimiskäigus, siis töö-kool nõuab, et õpetamine ka toimuks tööd tehes.

Kirjalikkude tööde parandamisest.

Selle pealkirja all toob õpet. B. Rea eelmises „Kooliuuenduselases“ esile mõningaid mõtteid, mille juures tuleks pikemalt peatuda.

Kõigepealt, kuidas vaadata vigade parandamisele üldse?

Enne maailmasõda valitses selles küsimuses pedagoogide hulgas kaks täiesti vastupidist arvamust. Ühelt poolt väideti, et laps ei tohi näha ühtegi vigaselt kirjutatud sõna. Seepärast peab kõik kirjatööd nii korraldatama, et nende täitmisel ei oleks vigade tegemine üldse võimalik, s. o. vigade tekkimist tuleb igasuguste abinõudega ära hoida. Sest niipea kui laps on vigase sõna kirjutanud või seda näinud, siis on temas juba loodud teatav eeldus vigade tegemiseks, sest ta oma loomult on väga tähelepanelik, järelaimaja jne., jne.

Teiselt poolt aga nõuti vigade suhtes — vähemalt ortograafiliste vigade suhtes — õpilastele täielist vabadust. Ortograafilisi vigu ei soovitatud õpilaste kirjatöödes üldse parandada, sest see paraliseeriks õpilase julgust, halvaks tema töötahet ja oleks karmitsaks tema vaba mõttelennule kirjatöö kirjutamisel.

Vastavalt nendele nõudmistele erines ka kirjatööde iseloom, mida seadsid domineerivale kohale selle või teise vaate pooldajad: vigade vihkajad harrastasid rohkem mitmesuguseid mehaanilisi kirjatöid, nagu etteütlused (hoiatavad, peamiselt), ärakiri jne., kuna aga vigade sallijad seadsid esikohale õpilaste vaba mõtete kirjanemise ja väitsid, et vaim peab olema kogu töö kandjaks, kuna aga kõik muu on vaid tühi kest, mis mitmekordse mahaajamise järele paraneb iseenesest.

Nii oli lugu enne sõda. Seal oli vähemalt see paremus, et vaadetes valitses teatud selgus ja iga mees võis valida enesele tee, mis talle meeldis. Nüüd on aga aated ja vaated kõik segi, ja hr. Rea hüüab täie õigusega: „Kõigeesemalt olgu selgesti fikseeritud mõningadki üldnõuded“.

Kes aga need üldnõudmised peaks fikseerima?

Nähtavasti ei oleks nende nõudmiste fikseerimine iseenesest väga raske. Kuid siin kardetakse koolinõunikke, sest olevat saanud üldiseks seaduseks nõue, et „koolinõunikule ei tohi silma puutuda ükski parandamata viga“.

Minu teada ei ole aga meie koolinõunikud sugugi nii võhikud, et nad kooliküsimustes ajakohaselt ei suudaks orienteeruda. Vähemalt võiks katset teha ja nõudmisi hakata fikseerima, eks siis näe, mis need koolinõunikud selle kohta õige ütlevad.

Omalt poolt sean katseks üles esialgselt järgmised nõudmised:

1) Tööjuhataste järgi kirjutatud individuaalsed kirjatööd ajaloo, maateaduse ja loodusõpetuse alal ei kuulu ortograafilise kontrolli alla. Vähemalt ei tule nendes töödes ortograafilisi vigu kirjalikult hakata parandama.

2) Emakeele kirjatöodes (võörkeelt meie algkoolis enam ei ole) esinevad vead parandatagu värvilise findi või pliiatsiga, kusjuures õige täht või sõna kirjutatagu vale tähe või sõna kohale ülespoole selgesti ja täielikult välja.

3) Matemaatika töödest parandatagu kirjalikult vead ainult kontrolltöodes, kuna harilikkudes klassitöodes on küllalt vaid suulisest kollektiivsest kontrollist.

Kardan, et oma nõudmistega ehk liiga kaugemale lähen ja see pärast piirdun esialgselt vaid nende kolmega, lootes, et ametivennad (ja õed ka muidugi) neile omalt poolt ehk lisa annavad.

Üks julgemaid.

Valmistagem ise kontuurkaarte.

Villem Alttoa.

Maateaduse õpetamisel kasutame sageli õpilaste iseseisvateks töödeks valmeid maateadusevihikuid. Viimased on suureks hõlbustuseks eriti liitklassidega töötamisel: ülesanded on valmis, nii pole õpetajal muud vaeva ega ajaraiskamist, kui et juhatada õpilastele vastav ülesanne kätte. Edasi saavad lapsed isegi toime. Muidugi on selliste vihikute kasutamisel ka oma negatiivsed küljed. Nad on nõ. universaalsed, ühised terve riigi territooriumi jaoks, mis on ebaotstarbekohane eriti kodumaa käsitlemisel, kus lähtekohaks peaks olema kodukoht. Teiseks on kool sunnitud ühtesid ja samu ülesandeid lahendama igal aastal, s. o. vihikute trüki lõppemiseni. Ka dikteerib valmisvihk ülesanded ette, nii et õpetajaid neid ei saa kohaldada oma töö omapärasustele. Aga veelgi: vihi-

kud on suhteliselt kallid. Ja et õppetarvete hankimisel mõnigi kord 10 sentigi võib raskusi teha, teab iga õpetaja, kel on olnud tegemist laste sisseostudega.

Kas saaksime hakkama ilma valmistrükitud vihikuteta? Töö jälgimine mitmel pool kooles näitab, et tullakse teime küll. Trükitud vihikut asendab edukalt tavaline joonteta vihik või üksiklehtedest koostatav kaustik. Joonteta vihik sobib hästi joonestamiseks kui ka teksti jaoks. Viimasel ajal hakkab siiski enam aset võtma lahtistest lehtedest kujundatav album. Kaustiku paremuseks on, et selle suurust saame määrata teema ulatuse järgi. Teemade, ühtlasi ka albumi ulatus on individuaalne iga klassi käsitluses ega sõltu kuidagi valmis vihu suurusest. Teiseks saame kaustikusse koguda mitmesugusest paberist lehti. Kui kleebime sinna ajaleheväljalõikeid või muid pilte, siis tarvitame aluseks odavamat paberit. Diagrammide joonestamiseks võime kasutada ruudulist või millimeeterpaberit. Kirjutuslehtede vahele saab paigutada kontuurkaarte jne. Nii on album painduvaim loendatud vahendeist. Aga lisaks: ta on ka odavaim. Seal saame edukalt tarvitada ka sulfiit- ja kontseptpaberit vaheldumisi paremakvaliteedilise paberiga. Kalleim materjal on kontuurkaardid. Neid on tõsi küll müügil ka odavaid — 1 sent tükk, kuid seegi madal hind võib albumi hinda tõsta, kui mingist maa-alast koostatakse mitmesuguseid kaarte. Vahest piirdutaksegi näit. teatud maailmajao vihikus ühe kaardiga puhtkokuhoiu pärast. Ometi on kontuurkaardid tarvilikem valmismaterjal maateaduse õpetamisel. Need ongi peagu ainus tingimata vajaline osa trükitud maateaduse vihikuis.

Küll saavad ka lapsed valmis skemaatiliste kaardide joonestamisega, kuid tugevasti liigestatud rannajoonega riigi või mandri (näit. Euroopa) joonestamine on lapsile ülejõu. Kaart tuleb kohmakas ja segavalt ebatäpne. Ei ole kerge ülesanne joonestada ka meie kodumaa piirjooni.

Trükitud kontuurkaartide tarvitamine tuleb suhteliselt kallis, aga et nendeta töö raskusi pakub, tuleks leida tee, kuidas neid ise valmistada.

Kontuurkaartide koduseks valmistamiseks on tarvitatud kirjaressi meenutatavat kummist šablooni, millega saab paberile vajutada nagu pitsatiga soovitud kaart. (Meil oli neid müügil „Töökoolis“). Abinõu oleks kõigiti sobiv, ent raskusi teeb jällegi hind. Kool vajab võib-olla kümnekond või enam kaarti ja kõiki šabloone

ei jõua hankida, sest selle hind on arvestades suurus mitu krooni. Kallis on ka suur templipadi.

Tuleks leida odavamaid valmistusviise. Soovitaksin rakendada transparenti-printsilpi. Kaarte joonestavad lapsed vihikuisse või albumeisse võrdlemisi õhukestele lehtedele. Igatahes sellistele, millest paistab läbi tavaline joonpaber. Kui nüüd meil on kasutada tugevate joontega kujutatud kontuurkaart ja selle paberi alla paneme, võime hõlpsasti pliatsi või findi abil selle järgi joonestada geograafilise ala õige kontuuri. Kui koolis on olemas komplekt transparente-kontuure, võivad lapsed vaevata ise joonestada vajalisi kontuurkaarte, kas tavalisse vihikusse või üksikuile lehtedele. Selleks võime tarvitada ka odavat materjali, näit. sulfiitpaberit, mis kannatab ka tinti.

Et kaartide valmistamine on niiviisi odav, võib ühe geograafilise ühiku käsitlemisel valmistada soovi järgi palju kaarte: füüsiline, poliitiline, floora-, fauna-, tööstus-, elanikkude kaart jne.

Joonkaardi järgi joonestamine läheb ruttu, nii pruugiks neid olla võib-olla 5—10 õpilase kohta vaid üks. Võiks lasta sobival ajal valmis joonestada kontuure, et ülesande andmisel näit. liitklassis poleks vaja aega kulutada. Mitmele lapsele jätkuks ühest transparent-kaardist, sõltub vägagi töökorraldusest.

Kust saada selliseid joonkaarte? Neid võiks lasta müügile mõni äri. Arvestada, missuguseid kaarte vajatakse igas klassis ja koostada vastavad komplektid ümbrikuis. Säärane õppevahend oleks odav, aga ühtlasi praktiline. Kuid neid saab valmistada ka õpetaja ise võrdlemisi väikese vaevaga. Tuleks joonestada tušiga ja, et paremini läbi paistaks, keskmise tušisulega soovitud kaardi kontuurid vihiku- (albumi-) lehe suurusele paberile. Kõlbab ka paksem kirjutuspaber, kuid tulemused on paremad, kui tarvitada paksu siledat joonestamis-paberit. Krobe joonistamis-paber on vähem sobiv. Kuidas pliatsiga või kopeerpaberiga esialgseid piirjooni paberile kanda, ei peaks vist kellelegi tegema raskusi. Kui eeskuju on suurem või väiksem, kasutame pantograafi. Muidugi ei pruugi iga geograafilist ühikut, mille kaarti soovitakse, venitada täpselt vihikulehe suuruseks, ta võib olla ka väiksem. Kui kõik ühte komplekti kuuluvad kaardid pole samas mõõtkavas, lisame selle igale kaardile eraldi. Kas ka peale piirijoonte midagi kaardile märkida, nagu riikide piirid, jõed, kraadivõrk jne., on iga õpetaja individuaalse meetodi küsimus.

Mille järgi valmistada transparente-kaarte? Eeskujusid juba

jätkuks igasuguste kaartide näol raamatuis ja atlasid, ka trükitud kontuurkaardid sobiksid selleks. Allakirjutanu ei tunne küll trüki-seadust, aga võib-olla oleks säärane järeljoonestamine kehtiva sea-dusega vastuolus. Isiklikult väidaksin seda sellega, et kasutaksin vanu veneaegseid raamatuid ja atlaseid, sest rannajooni pole suut-nud muuta ka revolutsioonid ja sõjad, kuigi maailma poliitilisi kaarte on tublisti ümber traageldatud. Peagu igas koolis on säilinud sellist „linnupriid“ kaardimaterjali, mille kopeerimine kedagi ei häiri. Või saab seda kustki laenata. Aga osav joonestaja ei pruu-gigi kopeerida.

Missuguseid kaarte keegi vajab, on jällegi õpetaja metoodilise menefluse küsimus. Eestist võiks näit. olla peale riigikaardi veel maakondade kaardid, kas eraldi või 2—3 kaupa ühes. Euroopa rii-gest grupid: Skandinaavia riigid, Balti riigid ja Soome, Briti saa-red jne.

Peale maateaduse võiks kasutada edukalt omatehtud kontuur-kaarte ka ajaloos. Sinna ei sobi hästi tavalised maateaduslikud kaardid, sest kunagised poliitilised ühikud erinesid praegustest. Näit. Eesti ajalooline kaart peab ulatuma tingimata Riiani. Ajaloos on kaartidel, eriti endajoonistatul, suur tähtsus ajalooliste sünd-muste ülevaatlikumaks tegemisel ja meeldejätmisel. Kipub ju aja-lugu kujunema puuduliku pildi- ja kaardimaterjali juures pahatlihti verbaalseks. Pilte ja seinakaarte hankida on koolil ülejõu. Siingi võiksid aidata jällegi endavalmistatud kontuurkaardid. Nagu maa-teaduse jaoks, võime ka ajaloos koostada komplekti transparente-kaarte ja lasta õpilasi nende järgi valmistada endale ajaloo kaarte töövihikusse.

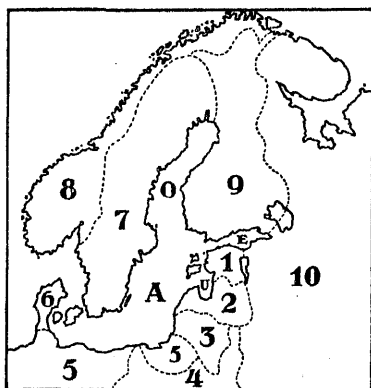
„Kaardiõppimise mäng“ maateadusetunnis.

Ants Udras.

Hää kaarditundmise aluseks on sagedased kaardilugemise ja -näitamise harjutused. Kui õpilastel või koolil puuduvad kaardi-kogud (atlased), siis võib tavalisel kaardiõppimisel, kasutades ainult seinakaarti, kaardi tundmine jääda küllaltki puudulikuks. Põh-jus: vähene harjutus. Kõige sagedamini tarvitatavam kaardiõppi-mise viis on ju säärane, et õpetaja kutsub seinakaardi juurde ühe õpilase, kes näitab nõutavad maa-alad. Teised õpilased jää-vad aga passiivseiks päältvaatajaks. Kõigi õpilaste kaardi juurde kutsumiseks puudub aeg, kuigi igaüks meeleldi soo-viks minna.

Seda puudust olen püüdnud parandada järgmise võtte abil.

Olgu näiteks ülesandeks maateaduse tunnis Eesti ja naabermaade asukohtade tundmaõppimine kaardil (4. klassis). Esiteks näitab keegi õpilastest mainitud maade asukohad seinakaardil. Selle järele teeb õpetaja Eestist ja naabermaadest kaartvisandi tahvlile, kirjutades iga riigi sisse numברי ja tähistades mered ning lahed tähtedega.

Nüüd toimub kaardiõppimine terve klassi osavõtul. Algatuseks esitab õpetaja ühele õpilasele küsimuse, näit.: „Milline riik on märgitud number 3-ga?“ Õpilane, andes õige vastuse („Leedu“), pärib nüüd küsimisõiguse ja esitab analoogilise küsimuse teisele kaasõpilasele. See esitab jällegi uue küsimuse, ja nii kestab küsimine ja vastamine ilma õpetaja osavõtuta. Maid küsitakse numbritega, meresid ja lahti tähtedega. Kui õpilastel on põhimõtte selge, pole pikk küsimusvorm enam tarvilik, vaid esitatakse küsitavale ainult number või täht. Küsimusi esitatakse ka vastupidises järjekorras, näit.: „Mis numbriga on märgitud Soome?“

Et õpilased ei vastaks mehaaniliselt, kaardile vaatamata, tuleb maade numbreid vahetada.

Kordamistundides võib säärasel küsimisel-vastamisel nõuda ka erilisi vastuseid: näit. riigi nimetamine ühes pealinnaga, elanike arvuga, suurusega, valitsusliku korraga jne.

Vahel korraldasin kirjeldatud kaardiõppimise harjutust nii, et vastuse võlgu jätmise korral pidi võlglane õpilane andma pandi ja hiljem selle lunastamiseks jutustama midagi maateaduse ainel või ette kandma vastava sisuga luuletisi. Seepärast ristisid õpilased mainitud kaardiõppimise viisi „kaardiõppimise mänguks“. Ja teda „mängiti“ meeleldi.

„Natuke lugemisest“.

V. Ordlik.

Dean võtma sõna eelmises numbris ilmunud artikli „Natuke lugemisest“ puhul. Siin lugupeetud autor E. Kevend on saanud minu möödunud aastal ilmunud kirjutisest täiesti valesti aru. Minu kirjutis käis tehnilise lugemisoskuse arendamise kohta I klassis esimestel töönaädalatel, mitte kuidagi aga lugemispaladesse süvenemise kohta. Viimasest ei saa üldse olla juttu I klassi esimestel töönaädalatel, kuna siis palu kui niisuguseid üldse pole (töötan lugemikuga „Esimesed vaod“). Esinevad täiesti üksikud sõnad, nimed, lausekesed, sest vaid mõninga tähe tundmisel pole ju võimalik veel palu lugeda.

Lugupeetud autorile on eriti silma torganud minu juhuslik tõesti õnnetu väljendis „sorinal“. Mõtlesin selle all õiget, vigadeta lugemist. Nii tuleks minu lauset „sellised õpilased „loevad“ sorinal“ tõlkida „... „loevad“ korralikult“. Nagu näha, toonitan ma siin just sõna „loevad“ (jutumärges), sest kui pala (alul see koosneb üksikulst sidumata sõnust) üteldakse pääst raamatusse vaadates, siis pole see lugemine, vaid „lugemine“.

Nii ei ole põhjust arvata, et ma ilmekat lugemist ei tunne ega hinda. Töö sel alal algab mul ka I klassist ja kestab kõik õppeaastad läbi.

Hõimunurk.

Koulun kasvatustyö ja kansanelämä.

K. K. Mäkinen.

1. Aika vierii edelleen, kouluvuodet vaihtuvat. Elämän kehitys antaa yhä uudistuvaa sisällystä koulutyölle ajan kehyksissä¹⁾. Ikävuotemme²⁾ lisääntyvät, ja aatteellinen eli henkinen kiteytymisemme³⁾ jatkuu, ja kasvatustyön alalla se voi jatkuu vain myönteiseen⁴⁾ suuntaan ajanvirran sisällykseen ja elämän yhäti uudistuviin kasvutustarpeisiin nähden. Asettuminen kielteiselle⁵⁾ mahdollisten lausetapojen ja normien perinnäiselle kannalle laimistuttaa⁶⁾ elämän suolamme. Jokainen uusi, nouseva kansanpolvi tarvitsee omalaatuisen kasvatuksensa. Sen laadun ja sisällyksen selvittää tekijälleen kasvatettavan oma olemus sitä paremmin, mitä todellisempana hän sen käsittää tosi elämän pohjalta.

2. Luottamus¹⁾ koulun kasvatustyön tehokkaisuuteen²⁾ näyttää nykyään olevan nousemassa. Sitä suunnataan eri tarkoitukseen

viettäväksi³⁾). On valtioita⁴⁾, joissa sille määrätään hallitusvallan taholta poliittinen luonne⁵⁾ sovelluttaen⁶⁾ sitä vallassaolijain tarkoitukseen ja tässä nähdään julkisen⁷⁾ kasvatustyön perusmerkitys⁸⁾. Tunnemme tällaisia valtioita pari kolme mainitsematta niitä. On taas valtioita, joissa pidetään julkisen kasvatuksen tehtävänä kehittää yksilöstä sivistysihmistä johtaen sen ominaisuudet ja voimat inhimillisen elämän kannatukseen⁹⁾ soveltuvaan kypsytyteen, ja kansalaiskasvatukseenkin perustuu tälle suunnalle. Tällainen ihanteellinen kasvatussuunta tuntuu kauttaaltaan esim. Ruotsin kouluelämän kehityksessä. Siellä on muun muassa pohdinnan¹⁰⁾ alaisena ollut näinä aikoina seitsemän luokan lisääminen kansakoulun entiseen kantaan, ja on se jo toteutettukin esim. Göteborgin edistyneessä koululaitoksessa¹¹⁾. Tämän suuntaisen kehityksen vaikuttimena¹²⁾ on se käsitys, että hyvä kansansivistys turvaa¹³⁾ kansan olemassaolon, ja sille perustuvan kasvatustyön tarkoituksena säilyy vapaana ahtaasta¹⁴⁾ kasvavan ihmisen kasvattamisesta „hallituspuolueen¹⁵⁾ aseenkantajaksi“¹⁶⁾.

3. Annettakoonpa¹⁾ mitä arvoa tahansa tällaisille yleisille, erisuuntaisille piirteille, on kuitenkin aina paikkansa pitävää se, että koulun on kuulumisen ajankohtaisen kansan elämän tekijöihin, puhuttakoonpa millä määräyksillä²⁾ tahansa kansan elämästä, henkisen, aineellisen, valtiollisen, uskonnollisen, siveellisen tahi muissa yleisissä elämän merkeissä. Koulun kasvattava työ koskettakoon³⁾ aina elämän ydintä ihmisen jalostumisen⁴⁾ kautta eikä vain pintaa, sillä sen tarkoituksena⁵⁾ on vapauttaa ihminen ominaisuuksissaan⁶⁾ ja voimissaan jalostuneeksi, elämäkelpoiseksi ihmiseksi.

Selitys.

1. ¹⁾ Kehys — raam. ²⁾ Ikävuotemme — meie eluaastad. ³⁾ Kiteytyminen — kristalliseerumine. ⁴⁾ Myönteinen — soodustav. ⁵⁾ Kielteinen — eitäv. ⁶⁾ Laimistuttaa — tuimendada, tuimendab.

2. ¹⁾ Luottamus — usk. ²⁾ Tehoikkaisuus — mõjukus. ³⁾ Viettäväksi — taotlemiseks. ⁴⁾ Valtio — riik. ⁵⁾ Luonne — iseloom. ⁶⁾ Sovelluttaa — kohandada. ⁷⁾ Julkinen — avalik. ⁸⁾ Perusmerkitys — põhitähendus. ⁹⁾ Kannatus — pooldamine, toetamine.

Inhimillisen elämän kannatukseen soveltuvaan kypsytyteen — inimliku elu toetamiseks rakendatud küpsuseni. ¹⁰⁾ Pohdinta (-nnan) — arutus. ¹¹⁾ Koululaitos (-ksen) — koolielu. ¹²⁾ Vaikutin (-tminen) — mõjutus, motiiv. ¹³⁾ Turvaa — kindlustab. ¹⁴⁾ Ahtaasta — kitsa(rinnalise)st. ¹⁵⁾ Puolue — erakond. ¹⁶⁾ Aseenkantaja — pooldaja, eestvõitleja.

3. ¹⁾ Annettakoonpa — antagu vaid. ²⁾ Määräys — määrus, seisukoht. ³⁾ Koskettakoon — puudutagu. ⁴⁾ Jalostuminen — õilistamine. ⁵⁾ Tarkoitus — otstarve. ⁶⁾ Ominaisuus — omadus.

Hõimupäevadeks.

Käesoleva kuu 3. laupäeval ja pühapäeval, 19. ja 20. oktoobril s.a. pühitsetakse hõimumaades, Eestis, Soomes ja Ungaris hõimupäevi. See on juba seitsmes aasta, mil korraldatakse neil päevadel aktusi ja pidulikke koosviibimisi, et äratada ja süvendada hõimutunnet, tuletada meelde hõimude ühiseid kultuurilisi huve ning püüdeid ja otsida võimalusi ligemaks koostööks.

Hõimutöö tähtsust tunneb küll iga õpetaja, seepärast ei ole tarvidust siinkohal seda ligemalt põhjendada. Eelolevad hõimupäevad aga peaksid ka meie koolinoorsoos sojemaid hõimutundeid elustama. See on saavutatav, kui hõimupäev kujuneb noortele pidupäevaks, kui õpilased ise hõimupäeval ettekannetega esinevad ja muidu päeva korraldamisest osa võtavad. Iseäranis sügava mõjuga on mõne väikese luuletuse või laulu ettekanne algkeeles (soome või ungari keeles). Loodetavasti ei tee õpetajaile raskusi näit. päevakohase laulu valik, sest käesoleval kevadel ilmus „Hõimlaste laulik“ (Heimolasten laulukirja), milles leidub sobivaid laule ka soome ja ungari keeles (need õpetajad, kes viibisid Soome-Eesti õpetajatepäevadel Helsingis, said selle raamatu kingitusena). Samuti leidub väikesi luuletusi ja palakesi mujal.

Hõimupäevade puhul on väga häa juhus alata õpilaste kirjavahetust, eeskätt Soomega. Algkoolis võib esialgu piirduda vaid omatehtud, ilustatud „piltpostkaartidega“ ja nendele kirjutatud lühikese tervitustekstiga. Vanemad õpilased võiksid ka pikemaid kirju kirjutada. Kogu klassi kirjad saadetaгу (kulude kokkuhoiuks) ühise ristpaelasaadetisena kas „Kooliuuenduslase“ toimetusele Soome edasisaatmiseks, või järgmisel aadressil (kui ei teata otse kooli aadressi): „Kansakoulun Lehti“, Uudenmaankatu 10, Helsinki. Võib kindel olla, et ka soome laste vastuseid ei tule kaua oodata.

See oleks paar tegelikku näidet sellest, mida võiks hõimupäevade puhul koolis teha. Olgu siinkohal ka mainitud, et hõimutööd ligemalt käsitlevad järgmised uuemad kirjutised: A. Salokannel „Hõimuõpetusest“ („Kooliuuenduslase“ Soome-Eesti õpetajatepäevade erinumber¹), K. Mustonen: „Hõimuküsimus kooliõpetuses“ („Kasvatus“ 1935, nr. 5/6 ja „Eesti kool“ 1935, nr. 7).

Kujunegu eelolev hõimupäev meilgi kõigis kooles ilusaks, rõõmsaks pidupäevaks.

1) Seda numbrit võib veel saada „Kooliuuenduslase“ toimetusest, hind 25 senti (ühes saatekuludega).

Koolinäitus Soome-Ugri kultuurkongressi puhul.

Järjekordne Soome-Ugri kultuurkongress, millest võtavad osa Eesti, Soome ja Ungari, korraldatakse suvel 1936. a. Tallinnas. Kongressi kavas on ka ulatuslikum koolinäitus, mille tegelikuks korraldajaks oleks E. Õ. Liidu pedagoogiline toimkond. Toimkonna viimasel koosolekul oli see küsimus harutusel ja sääl määrati kindlaks näituse üldjooned. See tuleks umbes samalaadiline, nagu viimane suur kooliuuenduslik näitus 1930. a. Tallinnas, ja peaks esitama uuemaid saavutisi Eesti koolielus. Peetakse soovitavaks, et näitusest võtaksid osa alg-, täiendus- ja keskkoolid (gümnaasiumid), samuti Haridus- ja Sotsiaalministeeriumile alluvad kutsekoolid ja lasteaiad. Tähtsama osa näitusel moodustaksid uut eesti kooli, eriti aga uuenduslikke, õpilaste isetegevusele rajatud tööviise iseloomustavad õpilastööd. Selle kõrval peaksid esitatud olema ka teised alad, mis on tähtsad eesti koolielust täielikuma üldpildi saamiseks, nimelt: õpilaste omavalitsus, õpilasorganisatsioonid, töö ringides ja vabaharrastused, koolimajad ja -sisseseaded, kooli-aiandus, kooli- ja pedagoogiline kirjandus, ka laste- ja noorsoo-kirjandus, õpetajate loomine ja uurimistöö, õpetajate organisatsioonide tegevus jne. Koolinäituse kava üksikasjalisemaks väljatöötamiseks on moodustatud eri toimkond, kuhu kuuluvad A. Janson, Joh. Käis, A. Kuks. Niipea kui see kava on valmis, avaldatakse ta kõigile koolidele teadmiseks.

On väga tähtis, et õpetajad, eriti aga kooliuuenduslased juba aegsasti hakkaksid näitusele valmistuma ja õpilastöid selleks koguma. Soome-Eesti õpetajate päevade ajal korraldatud kooliuuenduslik näitus, mis ei saanud küll kuigi ulatuslik olla, võis siiski teataval määral selgitada, missuguses sihis oleksid ettevalmistused näitusele soovitavad. Ka rändnäitus, mis oli kooliuuendusnäituse esemetest koostatud, ja kevadine Tartu koolinäitus oli ses mõttes kasulik.

Eeloleval koolinäitusel on tähtis ülesanne eesti kooli tutvustamiseks laiemale ringidele ja mitte ainult Eestis, vaid ka väljaspool kodumaa piire, eeskätt meie hõimurahvastele. Seepärast peaks näitus hästi õnnestuma, mis on ka võimalik, kui eesti õpetajaskond sellest elavalt osa võtab. Ja ei ole kahtlust, et vähemalt uuendusmeelsed õpetajad koolinäituse kordaminekuks tõsiselt kaasa aitavad. Selleks jõudu kõigile!

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe, 77—3.

Vastutav ja tegevtoimetaja Joh. Käis.

Väljaandja „Õpetaja“, Tallinn, V. Roosikrantsi, 3.